

ספרי' — אוצר החסידים — לויבאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
תשיעי

היכל
חמישי

מאמר כי יד על כס (הבי')

מ א ת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי
חסידא קדישא אור עולם נר ישראל ותפארתו קדוש ה'
מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבנ"מ ז"ע
— אדמו"ר ה"צמח צדק" —
מלויבאוויטש



יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

MAAMAR
KI YAD (2)

Copyright © 2026

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch®.

Printed in the United States of America

פתח דבר

לקראת ש"פ תשא פ' פרה, הבעל"ט, הננו מדפיסים בזה מאמר ד"ה „כי יד על כס (הב)“, מאת כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק".

המאמר נדפס כאן בפעם הראשונה, מגוף כתב יד קודשו.

לתועלת הלומדים והמעיינים, הוספנו בשולי הגליון מראי מקומות וציונים, וכן פאקסימיליא מהגוכ"ק.

* * *

הקונטרס נערך על ידי הרה"ת ר' אליהו שי' מטוסוב.

מערכת „אוצר החסידים“

שושן פורים, ה'תשפ"ו
ברוקלין נ.י.

א) כ"י יד על כס' י"ה וגו'. ואמרו רז"ל שאין השם שלם ואין הכסא שלם וכו'. ולהבין זה (הנה כתיב כאשר⁴ ירים משה ידו וגבר ישראל, ואמרו רז"ל וכי⁵ ידיו של משה עושות מלחמה כו', אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברין כו'. והקשו בספרים על קושיא זאת, דהא מצינו כמה ניסים שעשה משה רבינו ע"ה בנטיית ידו כו').

הנה כתיב ראשית⁷ גוים עמלק ואחריתו עדי אבד, שיש בבחי' עמלק בחי' ראשית ובחינת אחרית. כ"ה הנה זה לעומת זה עשה האלקים, כמו שיש בקדושה בחי' ראשית ואחרית וכדכתיב אני⁹ ראשון ואני אחרון, פירוש¹⁰ ראשון שהוא סובב כל עלמין ומקורא¹¹ דכולא כו' ואני אחרון בחי' ממלא כל עלמין, בשמים¹² ממעל ועל הארץ מתחת ומתחת¹³ זרועות עולם.

(4) כאשר ירים משה ידו: בשלח שם, יא.
 (5) וכי ידיו: ר"ה כט, א במשנה. וראה גם ד"ה והי' כאשר ירים משה: במאמרי אדה"ו הקצרים ע' מ. סה"מ פורת ע' רפז, רצו. תרפ"ה ע' קצג, רט. תש"ט ע' 51, 66. סה"מ תשל ע' ריג, ריח.
 (6) והקשו בספרים: ראה שושנים לדוד (ר"ד פארדו, ויניציאה תע"ז) על המשנה בר"ה שם: קשה מאי קמביעי' לי, וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם ע"י הרמת ידי, והלא קרע לנו את הים דכתיב ויט משה את ידו על הים וכו', ובמצרים ג"כ ויט משה את ידו על ארץ מצרים וכו'. וראה גם תולדות יעקב יוסף פ' יתרו ד"ה לבאר זה נקדים. משפטים ד"ה ובוזה נ"ל לתרץ.
 (7) ראשית גוים: בלק כד, כ.
 (8) כי הנה זה לעומת זה: קהלת ז, יד.
 (9) אני ראשון ואני אחרון: ישעי' מד, ו. נסמן בסידור עם דא"ח שם תיא, ג.
 (10) פירוש ראשון שהוא סובב כל עלמין: זח"ג רכה, ב: איהו סובב כל עלמין כו' איהו ממלא כל עלמין.
 (11) ומקורא דכולא: זח"א לג, א (ועוד): איהו מקורא דכולא.
 (12) בשמים ממעל ועל הארץ מתחת: ואתחנן ד, לט.
 (13) ומתחת זרועות עולם: ברכה לג, כז.

(1) כי יד: המאמר הוא לשון התו"א מגילת אסתר זה, א (ד"ה חייב אינש) – בתוספת הגהות והוספות מאת כ"ק אדמו"ר הצ"צ. הגהות והוספות אלו נעתקו מגוכי"ק הצ"צ כתי" 1114 דף קיח [שיב], ב. [בגוכי"ק שם נמצאים רק ההוספות בתור הגהות, וכאן הוספנו גם את לשון התו"א, ובתוכם שילבנו את הגהות אדמו"ר הצ"צ באותיות מודגשות. סעיף ו' כאן שהוא כולו השלמת הדרוש על פסוק „כי יד על כס" מאת כ"ק אדמו"ר הצ"צ, לא נרשם בגוכי"ק שם, וניתוסף כאן ממהדו"ק של מאמר זה שנדפס בקונטרס בפני עצמו לקראת ש"פ תצוה פ' זכור שנה זו]. מאמר התו"א נמצא גם בשינויים בסידור עם דא"ח ח"ב תיא, א.
 עוד הגהות וביאורים על מאמר התו"א: אוה"ת מגילת אסתר ע' חצר ואילך; מאמרי אדמו"ר הצ"צ הנחות שמות ח"ב [נמצא בדפוס]; סה"מ תרל"ג ח"א ע' קסח ואילך. ציונים נוספים הקשורים למאמר התו"א, נדפסו בקונטרס „תו"א דרשי מגילת אסתר – עם מראי מקומות וליקוט פירושים" (קה"ת, תשע"ט) ע' 51. וכן במ"מ בסידור עם דא"ח שם. [תוכן של המאמר נמצא ג"כ בסידור מהר"ד (ברדיטשוב, תרע"ג) דרושי פ' זכור קפ, ב].
 (2) כי יד על כס: בשלח יז, טז.
 (3) שאין השם שלם: תנחומא תצא יא. פירשי' עה"פ בשלח שם. ועוד.

(וזהו שכתוב ראוי¹⁴ כי אני אני הוא, ב' פעמים אני, ואני¹⁵ אותיות אין, כי בחי' סוכ"ע וממכ"ע הכל בחי' אין לגבי מהותו ועצמותו יתברך. וזהו ענין שהבריאה נקרא יש מאין, דהיינו שבחי' מקור החיים המחי' ומהוה העולמות נקרא אין לגבי מהותו ועצמותו יתברך. וזהו כי¹⁶ עמך מקור חיים כמ"ש במ"א. אך בחי' אני הראשון הוא בחי' סוכ"ע ובחי' אני אחרון הוא בחי' ממכ"ע. וזהו מגיד¹⁷ מראשית אחרית כו' להיות נמשך מבחי' סובב לממלא).

כך יש בקליפה וסטרא אחרא בחי' עמלק בחי' ראשית גוים, גוים¹⁸ הן שבע עממין הכנעני והחתי וגו' שהם ז' מדות רעות כו', וראשיתם¹⁹ הוא בחי' עמלק (והענין, כי הרי עמלק²⁰ יודע ומכוין למרוה, והוא בחי' ²¹ חוצפא בלי טעם ודעת, והוא בחי' הקליפה שלמעלה מבחי' טעם ודעת. וכמו שבקדושה בחי' סוכ"ע הוא בחי' שלמעלה מהחכמה והדעת ונקרא בחי' מקיף, כך יש ג"כ לעומת זה ג"כ למעלה מהטעם ודעת, וכמ"ש²² במ"א דעמלק הוא המנגד לבחי' חי' יחידה שהם מקיפים כו').

ובחי' אחרית עמלק עדי אובד הוא סוף מדרגות הקליפות ותמציתו, שהוא ענין התגברות כח הרע שבכל מדה וגילוי²³ תוקפה (וכנודע בענין השתלשלות

והרמב"ן בפ' בלק נדחקו איך עמלק הוא ראשית גוים, אך ע"פ מ"ש אתי שפיר, כי שבעה גוים נמשכים ממה שנפל בשבירת הכלים מו' תחתונות, אך עמלק הוא מבחי' מה שנפל מהדעת, והדעת הוא ראש ומקור להמדות כו'. וכן איתא בכתבי האריז"ל. ע"כ. וראה גם יהל אור ע' רלב. פלח הרמון שמות ע' תה. סה"מ תרס"ו-תרס"ז ס"ע קס ואילך.

20 עמלק יודע ומכוין למרוד: ראה תו"ח בחוקותי כו', יד. זח"ב סה, ב. הנסמן בארוכה בלקוטי שיחות ח"ט ע' 224 וחכ"א ע' 193.

21 בחי' חוצפא: ראה סנהדרין קה, א. וראה סה"מ תקס"ג ח"א ע' ר. ובכ"מ.

22 וכמ"ש במ"א דעמלק הוא המנגד: מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' קנט. וע"ש במ"מ.

23 וגילוי תוקפה: לפנינו בתו"א, וגילוייה ותוקפה". אבל בגו"כ"ק הצ"צ בהגהות כאן נעתק, וגילוי תוקפה", וכן הוא בכת"י מעתיק של מאמר התו"א.

14 ראו כי אני: על פי האזינו לב, לט. וראה ע"ח שער עקודים (ש"ו) פ"ג. שער דרושי אבי"ע (שמ"ב) ספ"א. לקו"ת שלח מה, א. מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' תקנו, וש"נ.

15 ואני אותיות אין: ראה ע"ח שם. ובכ"מ. הנסמן במאמרי אדהאמ"צ במדבר שם.

16 כי עמך מקור חיים כמ"ש במ"א: תהלים לו, י. וראה לקו"ת אמור לא, ד. שם הוספות ויקרא נא, ד ואילך. פ' ראה יט, ג ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' רעא. תקס"ה ח"ב ע' תשעח. ובכ"מ.

17 מגיד מראשית אחרית: ישעי' מו, יו"ד. 18 גוים: בתו"א ליתא. וניתוספה כאן מתוך

כת"י מעתיק של מאמר התו"א.

19 וראשיתם הוא בחי' עמלק: ראה לקו"ת להאריז"ל פ' בלק (ע"פ ראשית גוים). ס' הלקוטים להאריז"ל פ' בלק (ע"פ וירא את עמלק). תו"א תצוה פג, א. פה, א ואילך. ובכ"מ. וראה אוה"ת תצוה (כרך ה) ע' אירצד: ראשית גוים עמלק, שהוא ראש לשבעה גוים, כי רש"י

הקליפות, שכל מה שמשתלשל ונמשך למטה, מתגבר הרע. וכמ"ש²⁴ במ"א בביאור מאמר רז"ל שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו, ופעם אמרו רז"ל נתן²⁵ עיניו במקדש ראשון כו'. כי בשרש, הרע אינו בתגבורת ובטל במיעוטו, לכן אמרו רז"ל לשם שמים נתכוין, רק כשנמשך למטה, מתגבר עד שנתן עיניו כו'. ולכאורה צ"ל ממ"ש בפע"ח²⁶ בתחלתו, הובא בהרמ"ז ח"ג ד"ר ע"ב, דעשי נקרא ראשון²⁷ לטומאה ויצירה שני כו'. וי"ל דהתם קחשיב הטומאה ממטה למעלה כמש"ש להדיא).

וז"ה ענין רשע²⁸ ורע לו, פירוש ורע מלשון²⁹ רע לשמים ורע לבריות, שהוא ענין הרוגז והכעס ולב אכזרי, שבא מתוקף תגבורת הרע שיש לו ארס³⁰ כנחש, והוא בחי' עמלק ג"כ שהוא³¹ נחש הקדמוני, ונקרא אחריתו של עמלק, ובחי' ראשיתו הוא ראשית גוים הנ"ל, מקור התהוות המדות הרעות וסבוב תולדתם. ונקרא בחי' עמל. ועל זה נאמר ולא³² ראה עמל בישראל, שעמל הוא בחי' עמלק, כי עמלק³³ אותיות עמ"ל לק"ה כו'. ובחי' עמל הוא המסתיר אלהותו ית' ומפריד שאין השם שלם כו'.

[קיצור] נתבאר ענין ראשית כו' ואחריתו כו'. דכמו שבקדושה יש בחי' ראשית סוכ"ע ואחרית ממכ"ע, כן בסט"א יש הראשית של הז' קליפות, ז' מדות. ואחריתו גלוי הרע, רשע ורע לו, לבריות ארס כנחש. וראשית בחי' עמל וסופו לקה, לא עמל בישראל. והעמל מסתיר אלהותו שאין השם שלם כו'.

ב: הכי אית ארבע אנפין לעמלק, קסם ונחש עמל ואין כו'. וראה זח"א קצט, ב (מצוטט לקמן בסמוך). ובפי' ציוני עה"ת פ' תולדות (עה"פ ויצא כולו אדמוני, והובא בשל"ה מס' מגילה בחלק תורה אור): וזהו סוד ראשית גוים עמלק ועמלק שורש הנחש הקדמוני, רמז לזה כתבו המקובלים כי הי' לו דמות נחש על יריכו כו'. וראה במ"מ בסה"מ תרל"א ח"א ע' רעו. וראה עוד במאמר זה בתו"א צה, ד.

(32) ולא ראה עמל בישראל: בלק כג, כא.

(33) עמלק אותיות עמ"ל לק"ה: ראה זח"א קצט, ב שם: אמרו עמליק ע"ם ל"ק, עמא דלקא לון בחוויא דמחי בזנבא דילי. וראה זח"ג שצויין לעיל הערה 31.

24) וכמ"ש במ"א בביאור מאמר רז"ל שטן ופנינה לשם שמים: ב"ב טז, א. לקו"ת חוקת סב, א.

25) נתן עיניו: סוכה נב, א.

26) בפע"ח בתחלתו: שער הברכות פ"ג.

27) ראשון לטומאה: ראה רמב"ם הל' אבות הטומאה פ"א ה"א, פ"ז ה"ה. ועוד.

28) רשע ורע לו: ברכות ז, א.

29) מלשון רע לשמים ורע לבריות: קידושין מ, א [שם ע"פ אוי לרשע רע, וכי יש רשע רע ויש שאינו רע, אלא רע לשמים ורע לבריות הוא רשע רע]. וראה גם סנהדרין כו, א. רש"י פ' לך לך יד, ב (מתנחומא שם פיסקא ח). ועוד.

30) ארס כנחש: ראה ב"ק כג, ב. ע"ז לא, ב. 31) שהוא נחש הקדמוני: ראה זח"ג רפא,

(ב) וביאור הדבר, הנה כתיב כי³⁴ חלק ה' עמו, שבכל נפש מישראל יש בחי' הוי"ה, כי הוא' שבשם הוא בחי' ו' קצוות לך³⁵ ה' הגדולה וגו'. וכך בנפש האדם, גדולה הוא בחי' חסד³⁶ דרועא ימינא, היא בחינת אברהם³⁷ אוהבי, שאהבתו ירושה לזרעו אחריו, שיהא כל אדם יכול לעורר את האהבה אליו יתברך למשוך אחריו ולדבקה בו, והיא אהבה הטבעית וכו'. וגבורה דרועא שמאלא, היא בחי' פחד³⁸ יצחק, שכאשר רוצה לדבקה בו יתברך וישים אליו לבו להתבונן בגדולתו יתברך, תפול עליו אימתה ופחד, כאשר לבבו יבין כי³⁹ נשגב שמו לבדו ורק הודו⁴⁰ על ארץ ושמים כו' כמ"ש במ"א. וכמו המלאכים שעונים⁴¹ באימה ואומרים ביראה קדוש, שאימתם ויראתם הוא מחמת השגתם קדושתו יתברך שהוא קדוש ומובדל ולית⁴² מחשבה תפיסא ביה כלל. וכן במתן תורה, דכתיב וכל⁴³ העם רואים את הקולות ואת הלפידים וגו', מה כתיב בתריה וירא העם וינעו ויעמדו מרחק, מחמת היראה, והוא בחי' שמאל⁴⁴ דוחה, כי מחמת התבוננותו בגדולת א"ס ב"ה וקדושתו יתברך שהוא רם ונשא עד אין קץ, דוחה ומשפיל את עצמו לאמר מי⁴⁵ הוא אשר ערב לבו לגשת כו'. אך אין השמאל דוחה לגמרי ח"ו, וכדכתיב ואימתך⁴⁶ לא תבעתני, פירוש שהאימה לא תגרום להיות נבעת ונפול לגמרי ח"ו, אלא ירידה זו צורך עלייה היא, ע"י מדתו⁴⁷ של יעקב שהיא הרחמנות על הריחוק וירידה הגדולה. ולכן נקרא מדתו⁴⁸ של יעקב מברייח מן הקצה אל הקצה, פירוש, שמעלה ומקשר מקצה התחתון אל הקצה העליון, וכדכתיב

ואתחנן ד, ב. וראה גם לקו"ת פ' ראה כ, ג.

41) שעונים באימה: נוסח ברכת יוצר.

42) ולית מחשבה תפיסא ביה כלל: תקוני זהר בהקדמה שם.

43) וכל העם רואים... וירא העם: יתרו כ, טו.

44) שמאל דוחה: סוטה מז, א.

45) מי הוא אשר ערב לבו לגשת: על פי ירמ' ל, כא: כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאום ה'.

46) ואימתך לא תבעתני: על פי איוב יג, כא: ואימתך אל תבעתני. וראה גם לקו"ת קרח נד, א.

47) מדתו של יעקב שהיא הרחמנות: ראה זח"א פז, ב. וזח"ג לח, א. ועוד. וראה הנסמן במאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' קנו.

48) מדתו של יעקב מברייח מן הקצה אל הקצה: על פי תרומה כו, כח. וזח"ב נא, ב. קעה, ב.

34) כי חלק ה' עמו: האזינו לב, ט. וראה תניא אגה"ת פ"ד: אך הענין יובן ע"פ מ"ש כי חלק ה' עמו וכו', חלק משם הוי" ב"ה כו', כי הוי"ו מורה על המשכה מלמעלה למטה. וגם המשכה זו היא ע"י מדת חסדו וטובו ושאר מדותיו הקדושות הנכללות בדרך כלל במספר שש שבפסוק לך ה' הגדולה וכו' עד לך ה' הממלכה וכו' ולא עד בכלל כו'.

35) לך ה' הגדולה: דברי הימים א כט, יא. ובזח"א א, א: ואליו שיתא יומין עלאין קרא פירש לון דכתיב לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת וגו' כי כל דא צדיק כו'.

36) חסד דרועא ימינא: תקוני זהר בהקדמה ד"ה פתח אליהו (יו, א).

37) אברהם אוהבי: ישע"י מא, ח.

38) פחד יצחק: ויצא לא, מב.

39) כי נשגב שמו לבדו: תהלים קמח, יג.

40) הודו על ארץ ושמים כו' כמ"ש במ"א: נסמנו בהגהת כ"ק אדמו"ר הצי"צ בלקו"ת

ליעקב⁴⁹ אשר פדה את אברהם וגו', שע"י מדת יעקב חוזר ומעורר את האהבה, וכדכתיב מרחוק⁵⁰ ה' נראה לי דהיינו מחמת הרחמנות על הריחוק כו'.

[קיצור] נתבאר שבכל נפש מישראל יש שם הוי', כי הוי"ו ו' קצוות הגדולה והגבורה כו'. וכך בנפש, גדולה הוא אהבה שירושה לנו מאברהם, והיא אהבה הטבעית דרועא ימינא. וגבורה דרועא שמאלא, פחד יצחק, שאחר שרוצה לדבקה בו תפול עליו אימתה, מחמת כי נשגב שמו קדוש כו'. וכן במ"ת רואים ועי"ז וינועו כו'. שמאל דוחה ומשפיל את עצמו. אך אימתך אל תבעתני, כי הירידה צורך עלי'. רחמנות. בריח התיכון. ליעקב אשר פדה. מרחוק ה' נראה אלי.

ג) והנה ג' מדות אלו הם ו' מדות כנגד הוא"ו שבשם, שבהשתלשלות המדות עד סוף המעשה יש ג' כ"ג' ג' בחי' אלו, והם בחי' תורה⁵¹ ועבודה וגמילות חסדים, דהיינו הכנת הלב והערת המדות להיות תכלית שלימות המעשה שצריך להיות בשמחה⁵² ובטוב לבב. גמילות חסדים זו צדקה שנאמר ולא⁵³ ירע לבבך וגו'. עבודה כתיב תחת⁵² אשר לא עבדת בשמחה וגו'. תורה כמאמר רז"ל וכן⁵⁴ לדבר הלכה. והם ג' קוין ימין ושמאל ואמצע. כמ"ש מימינו⁵⁵ אש דת למו, מימינו הוא גמילות חסדים וצדקה חסד דרועא ימינא, אש היא בחי' גבורה דרועא שמאלא, והוא כנגד עבודה שהיא עבודת התפלה שעיקרה קבלת עול מלכות שמים, היא היראה מפני מלכותו יתברך כמלך⁵⁶ שעומד עליו כו'. וכמ"ש שום⁵⁷ תשים עליך מלך, דהיינו שישים בלבו כאלו עומד לנגד עיניו ועי"ז תפול עליו היראה, כי ענין היראה הוא מחמת קרבת הדבר הנורא. וכך כשישים אל לבו גדולת א"ס ב"ה, שהוא עד אין קץ ותכלית, ואעפ"כ מלא⁵⁸ כל הארץ הלזו הגשמית הוא כבודו, ואזי תקבע היראה בלבו ופחד אלהים לנגד עיניו.

והנה ענין קבלת עול מלכות שמים דהיינו המשכת מלכותו יתברך למטה בתחתונים, הגם שאחר קבלת מלכות שמים בק"ש נאמר ואהבת⁵⁹, מ"מ

55 מימינו אש דת למו: ברכה לג, ב.
56 כמלך שעומד עליו: שו"ע או"ח (רמ"א) בתחילתו: שישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו מיד יגיע אליו היראה. וראה ברכות לג, ב. שו"ע אדה"ז סי' ק"ד ס"ב.
57 שום תשים עליך מלך: פ' שופטים יז, טו.
סנהדרין כב, א.
58 מלא כל הארץ: על פי ישע"י ו, ג.
59 ואהבת: ואתחנן ו, ה.

49 ליעקב אשר פדה את אברהם: על פי ישע"י כט, כב. וראה תניא השלם ספ"ב.
50 מרחוק ה' נראה לי: ירמ"י לא, ב.
51 תורה ועבודה וגמילות חסדים: אבות פ"א מ"ב.
52 בשמחה ובטוב לבב: תבוא כח, מז.
53 ולא ירע לבבך: פ' ראה טו, י.
54 וכן לדבר הלכה: שבת ל, ב: שאין שכינה שורה כו' אלא מתוך דבר שמחה של מצוה וכן לדבר הלכה.

כי יד על כס

הרי לאחר מכאן נאמר פרשה שניה והיה⁶⁰ אם שמע וגו' השמרו לכם וגו'. רק שבתחלה נמשך מזה האהבה שירצה לדבקה בו, ואח"כ כשרוצה לדבקה בו וישים לבו להתבונן בגדולתו יתברך ושהוא למטה כמו למעלה, אזי נמשך מזה היראה. וכדכתיב אברהם⁶¹ הוליד את יצחק, ומה בא הכתוב ללמדנו והלא כבר נאמר יצחק בן אברהם, אלא ללמדך שמדת יצחק נולדה ונמשכה ממדת אברהם, שאין מדת יצחק היא היראה מדה בפני עצמה ומדת אברהם בפני עצמה, אלא כל המדות שבקדושה הם אחדות א' ואין בהם פירוד ח"ו. וכן בענין הקרבנות אריה⁶² דאשא דאכיל קורבנין בחי' פני⁶³ אריה אל הימין, דאשא, בחי' גבורות כו', וכן עבודת הלויים בשיר הוא בבחי' הסתלקות הגבורות ממטה למעלה, והחיות⁶⁴ רצוא ושוב, ונקרא בחי' מטי⁶⁵ ולא מטי כו'. וכל זה הוא בחי' אש. ובחי' דת הוא קו הממוצע, הוא בחינת התורה שנקרא תורת⁶⁶ אמת, על שם שאותיות⁶⁷ אמת הם א' בראש האותיות ומ' באמצעם ות' בסופן, שהם בחי' מברייח מן הקצה אל הקצה. וזו היא מדתו של יעקב שנאמר תתן⁶⁸ אמת ליעקב. וזהו למו, פירוש אליו, כלומר שנמשך מימינו אש דת למו, כדי לחזור ולקשר אליו יתברך, ע"י מדתו של יעקב מברייח מן הקצה אל הקצה.

[קיצור] נתבאר איך כי ג' מדות הנ"ל הן ששה, והיינו המשכת ג' מדות הנ"ל להתלבש במעשה, שהמעשה נחלק בכלל לג' בחי' תורה ועבודה וגמילות חסדים, וכולם צ"ל בשמחה, והיינו ע"י מדות אהוי"ר הנ"ל. והם ג' קוין מימינו אש דת למו. ימינו גמ"ח. אש עבודה קרבנות. תפלה עיקרה קבלת עול מלכות שמים. יראה ע"י ה' לנגדי ממש, מחמת הקירוב תפול היראה. והגם שבפ' שמע אחר קבלת עול מלכות שמים כתיב ואהבת, מ"מ הכתיב השמרו לכם, רק שתחלה נמשך האהבה אברהם הוליד את יצחק. אחדות. וכן בקרבנות ארי' דאשא. ועבודת הלויים רצוא ושוב מטי ולא מטי. וכל זה בחי' אש. ובחי' דת, קו הממוצע, תורה אמת. למו, כדי שיתקשרו אליו יתברך, ע"י מדתו יעקב מברייח מן הקצה.

(ד) והנה כל הו' מדות הנ"ל הוא בחי' ו' שבשם הוי"ה ב"ה. ובחי' ה' שבשם, הנה תמונת וצורת ה' הוא ג' קוין, שני קוין מחוברים שהם בחי'

64 והחיות רצוא ושוב: שם פסוק יד.

65 מטי ולא מטי: זח"א טז, ב.

66 תורת אמת: מלאכי ב, ו. ועוד.

67 שאותיות אמת הם א' בראש האותיות ומ' באמצעם ות' בסופן: ב"ר פפ"א, ב (כשמחשבים גם את אותיות מנצפ"ך – מפרשים שם). ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. ועוד.

68 תתן אמת ליעקב: מיכה ז, כ.

60 והיה אם שמע: עקב יא, יג ואילך.

61 אברהם הוליד את יצחק . . יצחק בן

אברהם: תולדות כה, יט.

62 אריה דאשא דאכיל קורבנין: על פי זח"א ו, ב. זח"ג לג, א"ב. ריא, א. רלה, א. ועוד. וראה יומא כא, ב. [הנסמן במאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תקלא].

63 פני אריה אל הימין: יחזקאל א, י"ד.

מחשבה דבור, וקו הג' הוא בחי' מעשה וכמ"ש אף⁶⁹ עשיתיו וכמ"ש במ"א. והענין, שצריך להמשיך בחי' הו' לבחי' הה"א, שהוא להיות מלובשים במחשבה דבור ומעשה שיהיו ממולאים מן המדות דקדושה. והנה יש ה"ה במילוי ה' אחרת, שהמילוי שהוא ההעלם שהוא בחי' ה' המחשבה, כי כמו שיש ה' מוצאות בדבור כך הם במחשבה, שמה שהוא מחשב הוא מדבר. ויש ה"א במילוי אל"ף, שהוא בחי' ההעלם מאד נעלה, בחי' אל"ף⁷⁰ פל"א כו'. אך הנה שרש בחי' הו"ה שבשם הו"יה ב"ה הוא נמשך מלמעלה מבחי' י"ה שבשם. יו"ד הוא בחי' נקודה עילאה, הוא בחי' מה שכתוב ויצא⁷¹ כברק חצו, דהיינו ראשית ומקור התהוות עולמות והתחדשותם מאין ליש ואפס המוחלט, כי במחשבה⁷² אחת ברא את העולם, שכל הבחי' ממכ"ע וסוכ"ע אינן אלא מחשבה אחת. וה' ראשונה היא בחי' התפשטות העולמות באורך ורוחב. והיו"ד נקרא נקודה⁷³ בהיכלא שהוא בחי' בטול וכו'.

והנה כל המדות ומחשבה דבור ומעשה דקדושה שהוא בחי' ו"ה שבשם, נמשך מבחי' הבטול. דהיינו שכאשר יתבונן בבטול השגת הנבראים לגבי הבורא יתברך, שאין תופסים מקום וכלא ממש נחשבו, שאינן אלא מחשבה אחת וכו', אזי ישים⁷⁴ אליו לבו ורוחו ונשמתו להיות לה' לבדו. אך אם ירצה האדם לעורר את האהבה לה' בלבד במדותיו הטבעיים, הרי הוא מפריד שם י"ה מו"ה, שהמדות אצלו בבחי' יש ואהבה מורגשת, יש מי שהוא אוהב בלבד כו', ועי"ז יש אחיזה ויניקה לקליפות וסטרא אחרא לינק ולקבל חיות, שיתהוו ג"כ ז' מדות רעות ח"ו. וזהו בחי' עמלק⁷⁵, שהוא בחי' היש, שהוא העושה ומגדיל היש, הפך הבטול שנמשך משם י"ה, והוא המכסה ומסתיר התגלות שם י"ה, ועל ידי כן הוא ראשית התהוות השבעה מדות רעות. וכמאמר רז"ל אין⁷⁶ אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, שהוא רוח המכסה ומסתיר בחי' הבטול, כי איהו⁷⁷ חכם הרואה את הנולד מאין כו'. וזהו שאין השם שלם.

75) עמלק שהוא בחי' היש: באוה"ת תצוה (כרך ה) ע' א'תשמא מביא מבמדבר פי"ג, ג ע"פ גאות אדם תשפילנו, זה עמלק שנתגאה על הקב"ה כו'. וראה גם לקו"ת להאריז"ל סי"פ בשלח (ד"ה עמלק), וקהלת יעקב מע' שכחה, בענין עמלק בגימטריא ר"ם. ונתבאר בלקו"ת ויקרא ו, ג. אוה"ת תצוה (כרך ה) ע' א'תרחצ. ובכ"מ.

76) אין אדם עובר: סוטה ג, א. וראה תניא פכ"ד. ועוד.

77) איהו חכם הרואה את הנולד: תמיד לב, א. וראה תניא פמ"ג.

69) עשיתיו וכמ"ש במ"א: ישעי' מג, ז. ראה לקו"ת בלק סז, א ואילך. וראה במ"מ בתו"ח בשלח קמד, ג.
70) אל"ף⁷⁰ פל"א: תקוני זהר תיקון ע (קלה, א).

71) ויצא כברק חצו: זכרי' ט, יד.
72) במחשבה אחת ברא את העולם: זח"ב כ, א. נסמן באורך במילואים להמ"מ בסוף מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"א ע' שט.

73) נקודה בהיכלא: זח"א ו, א.
74) ישים אליו לבו ורוחו ונשמתו: לשון הכתוב איוב לד, יד.

וענין שאמרו שאין הכסא שלם. הנה בחי' כסא⁷⁸ הוא כס א', פירוש בחינת אל"ף אאלפך⁷⁹ חכמה אאלפך בינה היא התורה, ירדה ונתכסה בכסויים גשמיים כמו כל עניני זרעים ומועד כו'. ונקרא בלשון כסא, כמו דרך משל כסא שיושב עליו האדם שמשפיל אחוריו לישב עליו, כך הוא ענין התורה שהוא בבחי' אחוריים ובחי' חיצוניות, ירדה ונתלבשה בעניני עוה"ז הגשמיים, והכסא היא בחי' מרכבה לבחי' אחוריים שירדו ונשפלו. והנה בעסק התורה צריך להיות לשמה, פירוש⁸⁰ בשביל התורה עצמה להמשיך בה בחי' האל"ף, כמ"ש ומי⁸¹ כעמך ישראל גוי אחד בארץ שממשיכים בחי' יחודו יתברך אפי' בארץ. משא"כ האומר⁸² אין לי אלא תורה וכו', זהו בחי' עמלק המפריד אלף כו'.

[קיצור] נתבאר דכל זה (מ"ש בב' פרקים ב"ג) זהו הוי"ו, והויו מתלבש בה, היינו מודו"מ, כתמונת ה', ב' קוין מחוברים מחשבה ודבור, הקו המופסק מעשה. ויש ה' במלוי ה', מחשבה, מלוי אלף פלא עליון כו'. אך ו"ה נמשך מבחי' י"ה, יוד נקודה, ויצא כברק, ראשית התהוות מאין, כי במחשבה אחת ממלא וסובב כו'. ה' התפשטות, והיוד נקודה בהיכלי' ביטול. והמדות ומודו"מ שהן ו"ה נמשכים ע"י התבוננות בביטול ההשגה, שזהו יו"ד איך שאינו אלא מחשבה אחת. אך אם ירצה האדם לעורר האהבה במדות הטבעיים בלי התבוננות י"ה, מפריד שם י"ה משם ו"ה, להיות יש ואהבה מורגשת כו', ועי"ז יניקה למדות הרעות. וזהו בחי' עמלק, יש הפך הביטול הנמשך מי"ה, ועי"ז ראשית ומקור לז' אומות הנ"ל, רוח שטות המכסה כו'. וזהו אין השם שלם. וכן כס אלף אאלפך חו"ב, נתלבש בכיסוי תרומות מעשרות, כסא אחוריים נשפלים. וצ"ל לשמה, להמשיך בה האלף, ועמלק מפריד האלף כו'.

ה) אך הנה העצה היעוצה נגד עמלק הוא מה שכתוב כי יד על כס יה וגו'. פירוש, כי בחי' יד הוא למעלה מבחי' כס ומבחי' י"ה. והענין, כי⁸³ יש ג' ידות, יד הגדולה, יד החזקה, יד הרמה. והנה ביד הגדולה כתיב וירא⁸⁴ ישראל את היד הגדולה בה' הידיעה, שהיא ידועה ומושגת, כי יד הגדולה היא אהבה שמעורר האדם לדבקה בו יתברך היא מושגת ומורגשת בלב. וכן ביד החזקה כתיב ולכל⁸⁵ היד החזקה בה' הידיעה, שיד החזקה היא היראה גבורה דרועא

תו"א מקץ לה, א. ובכ"מ.

(82) האומר אין לי: יבמות קט, ב.

(83) כי יש ג' ידות: ראה זח"ג רכו, ב: ימינא

איהו מים ואיהו יד הגדולה, משמאלא אש ואיהו

יד החזקה, בעמודא דאמציעתא יד רמה דאיהו

רוחא דקודשא כו'. ועד"ז שם רמו, ב. תקוני

זהר בהקדמה (ט, א) ועוד.

(84) וירא ישראל: בשלח יד, לא.

(85) ולכל היד החזקה: ברכה לד, יב.

(78) כסא הוא כס א': ראה גם תו"א תצוה פג,

ב. הנסמן במאמרי אדמ"ר האמצעי דברים ח"ד ע' א'תו. סה"מ תרל"ח ע' רפז.

(79) אאלפך חכמה אאלפך בינה: איוב לג, לג.

שבת קד, ב.

(80) פירוש בשביל התורה עצמה: פע"ח שער

הנהגת הלימוד.

(81) ומי כעמך ישראל: דברי הימים-א יז, כא.

ועד"ז בשמואל-ב ז, כג. וראה תניא אגה"ק ס"ט.

שמאלא ושמאל דוחה, שע"י קבלת עול מלכות שמים בק"ש דוחה ומשפיל את עצמו. ולכן אומרים בשמונה עשרה סלח לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו מלכנו כי פשענו, וענין הפשע לא בשופטני עסקינו, אלא פשעים⁸⁶ אלו המרדדים, ומרד הוא ענין פריקת עול, כלומר שהפריקות עול בלבד נחשב לו כפשע. ולכן קודם ק"ש אינו מרגיש בנפשו ואומר חף⁸⁷ אנכי בלא פשע, רק אחר קבלת עול מלכות שמים בק"ש, שמקיים שום⁸⁷ תשים עליך מלך, עליך ממש, אזי נדמה בעיניו מחשבות לבו כל היום, שלא המשיך עליו יראה זו והסיח דעתו ממנה, כאלו פשע ומרד ופרק עול מלכות שמים מעל צוארו. וזהו מחל לנו מלכנו כי פשענו, כלומר לפי שאתה מלכנו שקבלנו עול מלכותך עלינו, לכך אנו אומרים כי פשענו.

והנה השמאל הדוחה בכחי' זו היא בבחינת הרגשה בנפשו, אך בכחי' יד רמה כתיב ובני⁸⁸ ישראל יוצאים ביד רמה, בלא ה' הידיעה. כי יוצאים כתיב, פירוש, שיוצאים מן הכלי וגבול. והוא בחי' נשיאות נפש לקיים מה שכתוב אליך⁸⁹ ה' נפשי אשא, והוא בחי' תשובה עילאה שעליה אמרו רז"ל תשובה⁹⁰ קדמה לעולם, כי ע"י התשובה מעומקא דלבה ובמסירת נפש, הרוח⁹¹ תשוב אל האלהים אשר נתנה, היא העולה למקור חוצבה ממש. והנה ישראל⁹² עלו במחשבה, פירוש, כי הנה במחשבה⁹² אחת ברא את העולם, וישראל קדמו להיות באותה מחשבה. וכמאמר רז"ל בנשמותיהם⁹³ של צדיקים נמלך כו', והרי הם למעלה מבחי' המחשבה. ולכן התשובה של נשמות ישראל למקור חוצבם, קדמה במעלה לבחי' העולם. ולכן נקרא יד רמה, שמרוממת ומנשאת למעלה במדרגה גבוה מאד מאד, למקום שאינו ידוע ומושג בהשגת הנבראים. וזהו כי יד בלא ה' הידיעה, דהיינו בחי' יד רמה הוא למעלה על כס ועל בחי' י"ה, כי ביה⁹⁴ ה' צור עולמים, שהוא ראשית הבריאה, במחשבה אחת ברא את העולם, אבל בחי' יד רמה היא למעלה מעלה מהם. ולכן יש בזה מעלה יתירה, להיות משם מלחמה לה' בעמלק, שלא יעמוד עמלק להתייזב על בחי' הוי"ה להיות מכסה ומסתיר ומפריד, אלא יהיה גילוי השם שלם והכסא שלם.

[קיצור] והעצה, כי יד כו'. ג' ידות יד הגדולה החזקה בה', כי מורגשות בנפש האהבה, וכן היראה שמאל דוחה, סלח לנו אחר ק"ש מרגיש שהוא

90 תשובה קדמה לעולם: פסחים נד, א. ב"ר פ"א, ד.

91 הרוח תשוב אל האלהים: קהלת יב, ז.

92 ישראל עלו במחשבה: ב"ר שם.

93 בנשמותיהם של צדיקים נמלך: ב"ר פ"ח, ז.

94 ביה ה' צור עולמים: ישע"י כו, ד. וראה

מנחות כט, ב.

86 פשעים אלו המרדדים: יומא לו, ב: עיונות אלו הזדונות כו' פשעים אלו המרדדים כו' לכל חטאתם אלו השגגות. וראה גם לקו"ת בהעלותך ל, ד.

87 חף אנכי בלא פשע: על פי איוב לג, ט.

88 ובני ישראל יוצאים ביד רמה: בשלח יד,

ח.

89 אליך ה' נפשי אשא: תהלים כה, א.

פושע. אך ביד רמה כתיב יוצאים מן הכלי, בחי' אליך נפשי אשא, תשובה עילאה קדמה לעולם, והרוח תשוב כו', כי ישראל עלו במחשבה, שהם למעלה מהמחשבה אחת שברא העולם, לכן תשובה לשרשן קדמה לעולם. וזהו יד רמה בלא ה', שאינו מושג, והוא למעלה מכס וי"ה, כי בי"ה צור עולמים, בחי' המחשבה אחת הנ"ל, אבל יד רמה למעלה מהם כנ"ל. ומשם נמשך להיות מלחמה בעמלק, שלא יסתיר אבחי' י"ה, אלא יהי' השם שלם והכסא שלם.

(ו) וְזָהָן⁹⁵ שאמרו רז"ל וכי ידיו של משה עושות מלחמה כו', להיות כי ב' ידיו של משה רבינו ע"ה, הנה דרועא ימינא הוא בחי' יד הגדולה, בחי' חסד, ודרועא שמאלא הוא בחי' יד החזקה, גבורה כו', ולפי שהמלחמה בעמלק הוא דוקא מבחי' יד רמה (שהיא אינה נרמזת כלל בב' ידיים אלו, רק בחי' י"ד פרקין שיש בכללות הגוף כנוצר בר"מ⁹⁶ פ' עקב) לכך שאלו וכי ידיו של משה עושות מלחמה כו', שהרי הן בחי' יד הגדולה ויד החזקה, ולא מבחי' אלו המלחמה בעמלק, רק מבחי' כי יד על כס, שזהו בחי' יד רמה כנ"ל. ולכן אמרו, אלא לומר לך כל זמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברין, מסתכלין כלפי מעלה הוא בחי' יד רמה, שענינה בחי' יציאה מן הכלי, אליך ה' נפשי אשא, ועי"ז היו מתגברין. וזהו כאשר ירים משה ידו, לשון ירים בחי' יד רמה.

ובכל זה מובן ג"כ מה שהקשו⁹⁷ עוד על זה, דמאחר שהי' תלוי בענין אם ישראל מסתכלין כו', מהו א"כ שתלה הכתוב זה בענין הרמת ידו של משה רבינו ע"ה, הרי אפי' בהניחו ידו, אם ישראל מסתכלין הי' ראוי להיות מתגברין, דאי אפשר לפרש דבהניחו ידיו אז ח"ו משה רבינו ע"ה לא שיעבד את לבו כו', שזה לא יצדק לומר על אדון הנביאים ע"ה.

אך הענין, כי בכל אחד מישראל יש בחי' משה, והוא בחי' הדעת שבכל אחד מישראל לידע את ה', שזה נמשך לכל אחד מיניקתו משרש נשמת משה רבינו ע"ה, כמבואר בלק"א פמ"ב. ובחי' דעת הוא הנקרא יד רמה, שהוא למעלה

95 וזוהו: מכאן עד סיום המאמר לא נרשם בגוכי"ק. ונשלם כאן מתוך מאמר זה מהדו"ק, שנדפס בקונטרס בפני עצמו לש"פ תצוה פ' זכור שנה זו.

96 בר"מ פ' עקב: רמה, א. ערב, ב. וראה זח"ג רכח, ב. אוה"ת יתרו (כרך ג) ע' א"ד. קדושים (כרך א) ע' קטו. שלח (כרך ב) ע' תעג. ובהמשך תער"ב ח"ג ע' א'תטז: „שביד יש י"ד פרקין, היינו באצבעות היד שלשה בכל אצבע

97 שהקשו עוד על זה: תויר"ט ספ"ג דר"ה שם: כי לא יכשר לפרש כו' ואם הניח ידו לא שעבד לבו לשמים שזה לא יצדק לומר על אדון הנביאים ע"ה. וראה גם מאור עינים ר"פ בשלח.

מבחי' חו"ג הנקרא יד הגדולה ויד החזקה, וכמבואר בפע"ח ש' הברכות פ"ה. וגם שרשו גבוה מאוד, מבחי' הרצון עליון שלמעלה מחו"ב, וכמ"ש⁹⁸ במ"א על פסוק ויקהל איך דעת ורצון הכל אחד. וזהו מה שנת"ל שמרומם ומנושא למעלה במדרגה גבוה מאד הוא בחי' רצון העליון כו'. וזהו כאשר ירים משה ידיו, שהוא בחי' עלי' הדעת שבכל אחד מישראל לשרשו, דהיינו ענין ומשעבדין את לבם כו', עי"ז היו מתגברים כו'. וזהו ענין ירים משה ידו, המיוחד לו, הוא בחי' הדעת. אך ידיו לשון רבים, הם בחי' יד הגדולה ויד החזקה, שהן בחי' חו"ג. והנה החו"ג מקבלים ונמשכים ג"כ מבחי' הדעת, כמ"ש בלק"א ח"א ספ"ג כי הדעת הוא קיום המדות וחיותן והוא כולל חו"ג פירוש אהבה וענפיה ויראה וענפיה. וזהו שחו"ג נק' ג"כ ידיו של משה, שנמשכין ומתפשטים מבחי' הדעת שהוא בחי' משה. אך אמנם זהו רק הארה בעלמא מבחי' הדעת, אבל עיקר מהות האור שבבחי' הדעת עצמו, גבוה למעלה מעלה יותר מהתפשטות חו"ג שבבחי' יד הגדולה ויד החזקה כו', וזהו בחי' ידו של משה, המיוחד לו. לכן אמרו וכי ידיו של משה, לשון רבים, שהוא בחי' יד הגדולה ויד החזקה המתפשטין מן הדעת הם עושים מלחמה, שהרי מבחי' זו יוכל להיות יניקה עדיין לעמלק. ולכן צ"ל נטילת⁹⁹ ידים שלא ינקו החיצונים כו'. אלא כשישראל משעבדין את לבם, שהוא בחי' ידו של משה ממש, בחי' הדעת, יד רמה, עי"ז דוקא היו מתגברין כו' (וזהו שידיים¹⁰⁰ נפסלין בהיסח הדעת לענין נטילת ידים כו', כי בחי' הדעת שהוא בחי' יד רמה שאין ממנו יניקה לחיצונים, הנה ע"י גילוי הדעת בחו"ג, גורם שלא יהי' יניקה לחיצונים אפי' מבחי' חו"ג, כי ע"י הדעת הוא התחברות י"ה עם ו"ה, ואז השם שלם כו', ואין יניקה אפי' מבחי' ו"ה כנ"ל). והכח הזה בבחי' הדעת, היינו לפי ששרשו מבחי' שלמעלה מי"ה ו"ה, דהיינו מבחי' רצה"ע שהוא למעלה מהיו"ד דשם הוי' שהוא בחי' חכמה נקודה בהיכלא, אבל רצה"ע הוא למעלה מעלה מהחכמה, לכן ממנו נמשך להיות התחברות י"ה עם ו"ה, שיהי' השם שלם והכסא שלם.



98) וכמ"ש במ"א ע"פ ויקהל: תו"א ויקהל ש.ם.
 99) נטילת ידים שלא ינקו החיצונים: ראה פסחים קטו, ב. זבחים כ, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סצ"ב ס"ה, ובמ"מ ש.ם.
 100) שידיים נפסלין בהיסח הדעת: ראה פסחים קטו, ב. זבחים כ, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סצ"ב ס"ה, ובמ"מ ש.ם.

לעילוי נשמת

הרבנית הצדקנית

מרת **חווה** ע"ה

גורארי'

בת אדמו"ר הרב **אברהם יהושע העשיל** מקאפישיניץ

אשת חבר שעמדה במסירות נאמנה על יד בעלה

הרה"ח הרה"ת ר' **שניאור זלמן** ע"ה

שפעל כל ימיו למלאות רצונותיהם הק'

ונאמן ביתם של רבותינו הקדושים

כ"ק אדמו"ר אדמו"ר מהוריי"צ

וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מגזע תרשישים הצדיקים הרבנים הקדושים

האוהב ישראל מאפטא ור' לוי יצחק מבארדיטשוב

דער הייליגער רוזינער

ולמעלה בקודש המגיד הגדול ממעזריטש

ומעוד גדולי תלמידי הבעש"ט

זצוקלה"ה

נפטרה בשם-טוב עש"ק אחר חצות

כ"ד אדר, ה'תשס"ו

ת. נ. צ. ב. ה.



נדפס על ידי ולזכות משפחתה שליט"א